

Het spel en de knikers Frank Kalshoven

Wouter Bos: de denker versus de schatkistbewaarder

Zijn eerste Miljoenennota bevat niet alleen een overzicht van het geld dat hij komend jaar wil binnenhalen en uitgeven, minister van Financiën Wouter Bos ontvouwt in zijn eerste stelling ook zijn visie op de publieke financiën. Kort samengevat is die inhoudelijk interessant en praktisch domweg gevaarlijk - zeker voor een minister van Financiën.

De basis van het financieel-economische beleid heet het tweede hoofdstuk van de Miljoenennota en daarin gaat het om 'verantwoord generatiebewust beleid'. Het is een uitwerking van de gedachte dat we Nederland netjes moeten achterlaten voor onze kinderen en kindskinderen.

Bos zet zich daarin af tegen wat in Den Haag de 'vergrijzingsommen' worden genoemd. In deze sommen, opgesteld door het Centraal Planbureau (CPB), wordt gekeken naar de financiële houdbaarheid van de overheidsfinanciën. De conclusie is: ze zijn nu onhoudbaar, en om ze houdbaar te maken staan drie wegen open. Ten eerste: een financieringsover-

Bos' redenering is een vrijbrief voor het rondstrooien van publiek geld

schot kweken (bijvoorbeeld door hogere belastingen). Ten tweede: de arbeidsparticipatie bevorderen. Ten derde: vergrijzingsgerelateerde uitgaven beperken (AOW en zorg).

Opgeteld moeten deze maatregelen leiden tot ongeveer 3 procent van het nationaal inkomen; dan zijn de openbare financiën weer houdbaar. Naar deze maatstaf gemeten doet Balkenende-IV maar een deel van wat nodig is. Onaardiger: het kabinet zadelt onze kinderen en kindskinderen op met problemen, of, zoals ik in de krant van woensdag al schreef: Bos financiert flodderig.

Maar daar hoort dus een verhaal bij. Bos trekt het breder. 'Komende generaties erven niet alleen de financiële randvoorwaarden voor het continueren van het huidige niveau van de collectieve voorzieningen', schrijft hij, de 'vergrijzingsommen' als te beperkt wegzeggend.

'Zij erven ook de kwaliteit van de instituties, de kracht van de economie, de leefbaarheid van de wijken, de broeikasgassen in de

atmosfeer en de vruchten van onze investeringen in hun onderwijs.'

En dus strekken 'de uitdagingen voor het financieel-economische beleid van het kabinet zich uit over een breed terrein.'

Dit oogt natuurlijk sympathiek. Wat hebben onze kinderen aan houdbare openbare financiën als Nederland blank staat, ze slecht zijn opgeleid, en er sociale onrust is zoals in de voorsteden van Parijs? Niets. Bos werkt daarom toe naar een houdbaarheidscriterium dat is gebaseerd op de drie p's: *people, planet, profit* al noemt hij dat laatste liever *prosperity*, ofwel economische voorspoed.

Die drie grootheden, schrijft hij, zijn eigenlijk voorraden 'economisch, sociaal en ecologisch kapitaal', zodat 'duurzame ontwikkeling kan worden gezien als verantwoord voorraadbeheer'.

Preciezer: 'De voorraden economisch, sociaal en ecologisch kapitaal moeten goed en integraal beheerd en verdeeld worden, zodat iedereen er voldoende gebruik van kan maken en volgende gene-

raties niet zonder komen te zitten.'

Maar wat is, als we deze sympathieke redenering tot op dit punt even voor waar aannemen, de juiste plaats van de openbare financiën? Bos is tenslotte geen filosoof in algemene dienst, maar minister van Financiën.

En juist op dit cruciale punt laat de helderheid van de redenering te wensen over. Bos schrijft: 'Duurzame ontwikkeling (de drie p's, FK) is niet mogelijk zonder financiële houdbaarheid. (...) Het omgekeerde geldt ook: geen financiële houdbaarheid zonder duurzaamheid.'

Een consistente interpretatie, althans in theorie, zou zijn: naast financiële houdbaarheid (de vergrijzingsommen) moet het overheidsbeleid voortaan voldoen aan nog drie randvoorwaarden (afgeleid van economisch, sociaal en ecologisch kapitaal). Het kabinet zou het zichzelf dan moeilijker maken.

Maar Bos maakt het zichzelf juist gemakkelijker: 'Ook investeren in sociale samenhang is inves-

teren in houdbaarheid', schrijft hij. In zijn optiek geldt dus: er kan worden uitgeruild. Financiële houdbaarheid is geen harde randvoorwaarde voor overheidsbeleid meer, het is één van de nastrevenswaardige dingen.

Een kind kan zien dat het hek hiermee van de dam wordt gehaald, vooral omdat eenduidige maatstaven ontbreken voor de ontwikkeling van dat economische, sociale en ecologische kapitaal. Bos rept er ook met geen woord over.

Een minister van Financiën die de schatkist plundert kan grijnslachend zeggen: maar het sociaal kapitaal is verdubbeld. Niemand die het kan tegenspreken.

Bos' redenering, kortom, is echt interessant, maar is op het cruciale punt niet goed uitgewerkt en is in deze vorm een vrijbrief voor het kwistig rondstrooien van publiek geld, zonder garantie dat onze kinderen en kindskinderen beter af zijn.

Frank Kalshoven

Reageren? frank@frankkalshoven.nl